

STRATEGI FÖR ETT RENT EUROPA

Sju nyckelfaktorer till förebyggande av skräp så att våra länder hålls rena och vår biologiska mångfald skyddas.

---

*Erfarenhet, god praxis och kunskap
sammanställd av Clean Europe Network*

FRÅN POLICY TILL STRATEGI TILLSAMMANS

Sedan 2018 har EU en tydlig policy för skräphantering och det förebyggande arbetet för att motverka att nedskräpning uppstår.*

Regeringar behöver, baserat på ett **DELAT ANSVAR**,
IMPLEMENTERA detta, och samarbeta med alla aktörer

Vårt gemensamma mål: **ATT GÖRA NEDSKRÄPNING SOCIALT OACCEPTABELT**

Nyckeln till framgång är **BETEENDEFÖRÄNDRING**

Vi behöver ett **HELHETSGREPP** för att realisera detta

STRATEGIN FÖR ETT RENT EUROPA fokuserar på detta behov

*Etablerat i det reviderade ramdirektivet om avfall från 2018 och direktivet om förbud av plastartiklar för engångsbruk från 2019

BETEENDEFÖRÄNDRING RÖR ALLA:

- **Regeringar** utvecklar och implementerar strategier och åtgärdsplaner för förebyggandet av regional nedskräpning
- **Producenter** säkerställer att tillräckliga finansiella medel tillhandahålls för att finansiera effektiva, sektoröverskridande organisationer som arbetar förebyggande mot nedskräpning
- **Företag** utvecklar varor eller tjänster som minskar risken för nedskräpning
- **Lokala myndigheter** satsar resurser på en infrastruktur som motverkar nedskräpning
- **Tillsynsmyndigheter** agerar för att skapa en avskräckande effekt
- **Lärare/handledare** undervisar elever/föreningsmedlemmar i att inte skräpa ned
- **Föräldrar** uppfostrar barn till att inte skräpa ned
- **Medborgare** använder offentliga sopkärl i stor utsträckning, eller tar med använda föremål någonstans (hem, skola, arbetsplats) där de kan läggas i återvinningskärlen eller återanvändas på annat sätt

SLUTGILTIGT MÅL:

Att ingen skräpar ner i naturen eller på annan allmän plats - vare sig det är medvetet, av slarv eller av misstag eftersom det är ett socialt oacceptabelt beteende.

Mät och
kontrollera

IDENTIFIERA SVÅRIGHETERNA MED NEDSKRÄPNING OCH SÄTT UPP MÅL

UTMANINGEN:

- i inledningsskedet, mäta och kontrollera skräp och nedskräpning i alla miljöer där nedskräpning är ett problem (t.ex. i stadsmiljöer, på landsbygden och i vattenmiljöer)
  - att beskriva utmaningen på ett korrekt sätt (såväl på lokal som på makronivå)
  - att förstå sättet som nedskräpningen sker på och skälen för den
  - att kunna sätta mål
  - att kunna identifiera/använda lämpliga program för förebyggande och korrigerande åtgärder
- fortsätta mäta och kontrollera inom ramen för program för förebyggande och begränsning av effekterna

BEDÖMA NEDSKRÄPNINGESSTRATEGINS EFFEKTIVITET SAMT ANPASSA DEN

VIKTIGA AKTÖRER:

- **Landets regering** (för att tillhandahålla den nationella datastruktur som krävs av direktiven om avfall och om engångsartiklar)
- **Kommuner** (för att utvärdera och förstå den lokala nedskräpningsproblematiken)
- **Myndigheter** med ett särskilt territoriellt ansvar (enligt ovan angivet)
- **De som tillhandahåller lösningar** (såsom organisationer som arbetar förebyggande mot nedskräpning och företag som arbetar med renhållning)

Minska
risken

VIDTA ÅTGÄRDER FÖR ATT REDAN VID KÄLLAN MINSKA/MOTVERKA RISKEN FÖR ATT NEDSKRÄPNING SKA UPPSTÅ

UTMANINGEN:

- att ställa krav på produktdesignen så att den minskar benägenheten att bidra till nedskräpning
- ta hänsyn till risken för nedskräpning i livscykelanalyser
- identifiera risken för nedskräpning i tjänstens miljöavtryck
- begränsningar i lagstiftningen som rör problematiska produkter/konsumtionsvanor
- reglera specifika sammanhang där risken för nedskräpning är hög

VIKTIGA AKTÖRER:

- **Europeiska institutioner** (exempelvis åtgärder inom ramarna för Handlingsplanen för den cirkulära ekonomin 2.0 och EU:s lagstiftning om avfall.)
- **Landets regering** (i dess utformning av politiken, potentiellt även med hjälp av ekonomiska instrument)
- **Kommuner** (vid implementeringen av lokala åtgärder)
- **Företag** (genom produkt- och tjänsteinnovation, inkl. lösningar för återbruk)

Tillhandahålla
lämplig
infrastruktur

SÄKERSTÄLLA ATT DET FINNS RELEVANT INFRASTRUKTUR FÖR AVFALLSHANTERING OCH ATT RELATERADE SYSTEM FINNS PÅ PLATS

UTMANINGEN:

- att säkerställa att en effektiv infrastruktur finns för avfallshantering, vilken möjliggör att avfall kan samlas in på ett säkert och effektivt sätt på offentliga platser
- att se till att välanpassade system finns för insamling och hantering av avfall som har lämnats i papperskorgar i offentliga miljöer
- smart, effektiv hantering av skräp i offentliga miljöer
- sortering och lämplig återvinning av insamlat skräp

VIKTIGA AKTÖRER OCH NYCKELFAKTORER:

- **EU-institutioner** (t.ex. EU:s strukturfonder, FoU-fonder, Handlingsplanen för den cirkulära ekonomin 2.0)
- **Landets regering** (vid översynen av det utökade producentansvaret för nedskräpning)
- **Kommuner** (vid implementeringen av lokala åtgärder)
- **Myndigheter** med ett särskilt territoriellt ansvar (exempelvis för allmänna vägar, skogar och vattenvägar)
- **System för utökat producentansvar** (krävs enligt direktivet om engångsartiklar)
- **Företag som arbetar med renhållning:** inom offentlig och privat sektor (behöver vara innovativa)
- **Företag som arbetar med avfallshantering:** inom offentlig och privat sektor (behöver vara innovativa)
- **Tillverkare av infrastruktur** för insamling (behöver vara innovativa)

Vårda
grannskapet

TA HAND OM DEN MATERIELLA MILJÖN I ALLA GRANSKAP

UTMANINGEN:

- att säkerställa att områdena inte bara renhålls regelbundet, utan även underhålls väl, för att invånarna ska känna sig stolta och för att det ska bli socialt oacceptabelt att skräpa ned
- placera ut/förnya gatumöbler
- reparera/förnya gatubilden (t.ex. väg- och gångbanor)
- undvika försummelse
- främja renare grönområden

VIKTIGA AKTÖRER:

- **Europeiska institutioner** (t.ex. strukturfonder)
- **Landets regering** vid dess utformning av politiken, potentiellt även med hjälp av ekonomiskt stöd)
- **Kommuner** (genom att sköta om sin mark och att utdöma påföljder vid försummelse)
- **Lokala företag** genom att sköta om sina lokaler och omgivningar)
- **Grupper i civilsamhället** bidra till att öka invånarnas känsla av stolthet över sitt område)

Meddela
påföljder
och bötfälla

SÄTT TYDLIGA, SYNLIGA OCH AVSKRÄCKANDE PÅFÖLJDER FÖR LAGÖVERTRÄDARE, OCH VERKSTÄLL DEM

UTMANINGEN:

- se till att det finns en stark rättslig ram på såväl nationell som lokal nivå, för att ge straffrättsliga påföljder till dem som uppsåtligen eller genom vårdslöshet sprider eller dumpar skräp (krävs enligt EU:s avfallsdirektiv)
- fastställa verkligt bestraffande och avskräckande påföljder (i synnerhet kännbara böter)
- tillämpa lagen på ett resolut och effektivt sätt, om möjligt direkt på plats
- offentliggöra verkställighetsåtgärder för att avskräcka lagöverträdare

VIKTIGA AKTÖRER:

- **Europeiska institutioner** (genom att säkerställa att EU:s lagstiftning om avfall implementeras)
- **Landets regering/kommuner** (stiftar lagar, fastställer avskräckande böter)
- **Lokal polis och kommunen** (implementering och verkställighet)
- **Domstolsväsendet** (meddelar effektiva påföljder i de fall då ärendena går till domstol; i idealfallet verkställs påföljden direkt på plats)

**Kommunicera
och utbilda**

KONTINUERLIG UTBILDNING, MEDVETANDEGÖRANDE OCH KOMMUNIKATION OM BETEENDEFÖRÄNDRING

UTMANINGEN:

- **skapa och ge ekonomiskt stöd till särskilda sektorsöverskridande organisationer som arbeta förebyggande, tillsammans med expertteam, mot nedskräpning för att:**
  - utforma, genomföra och upprätthålla utbildning, medvetandegörande samt kommunikationsprogram som arbetar förebyggande mot nedskräpning
  - fokusera på att främja beteendeförändringar
  - rikta sig till olika delar av samhället som är benägna att skräpa ned
  - använda rätt tillvägagångssätt, budskap och kommunikationsmetoder för de olika målgrupperna och risksammanhang
  - förnya eller anpassa, beroende på vad som behövs.
- **säkerställa att alla tillverkare av produkter som riskerar att skräpa ned bidrar med sin proportionerliga andel av kostnaderna**

VIKTIGA AKTÖRER:

- **EU-institutioner** (vid säkerställandet av att EU:s rättsliga krav implementeras)
- **Landets regering** (vid översynen av det utökade producentansvaret för denna uppgift)
- **Särskilda organisationer** för förebyggande av nedskräpning (som är specialiserade på att kommunicera beteendeförändringar)
- **Kommuner och myndigheter** med ett särskilt territoriellt ansvar (samarbeta med nyckelaktörer för att anpassa programmen till de lokala behoven)
- **Familjer** (uppfostrar barn till att inte skräpa ned)
- **Skolor och andra utbildningsinstitutioner** (viktiga aktörer för att nå unga människor)
- **Grupper i civilsamhället** (viktiga aktörer för att nå målgrupper, i synnerhet ungdomar)

Engagera
samhället

ENGAGEMANG I LOKALA AKTIVITETER OCH ALLMÄNHETENS DELAKTIGHET

UTMANINGEN:

- att öka invånarnas känsla av stolthet över sitt område
- att arbeta för att göra nedskräpning socialt acceptabelt
- att engagera medborgare och grupper av medborgare i samhällsaktiviteter för att öka medveten om:
  - fördelen med rena offentliga miljöer
  - de negativa effekterna på miljön och sociala konsekvenserna av nedskräpning
- sträva efter en övergripande förbättring i områdena
- att uppnå allmänna frivilliga uppröjningskampanjeractions

VIKTIGA AKTÖRER

- **Kommuner** (samarbeta med lokala aktörer för att få tillgång till viktiga målgrupper)
- **Lokala företag** (ta hand om omgivningen, uppmuntra kunder och anställda att ta hand om avfall)
- **Familjer** (uppfostrar barn till att inte skräpa ned)
- **Skolor och andra utbildningsinstitutioner** (att ge ett gott exempel)
- **Grupper i civilsamhället** (att nå viktiga målgrupper) inklusive:
  - ungdomsorganisationer
  - miljöorganisationer
  - föreningar
  - lokala idrottsföreningar

EU- INSTITUTIONER

Skräp och nedskräpning är ett internationellt fenomen. Skräp passerar gränser varje dag, i stort sett överallt. Det finns alltså en viktig roll att spela för EU:s styrande, verkställande och administrativa institutioner. Först och främst ligger deras fokus på utmaningen med nedskräpning inom EU.

År 2018 reviderade EU sitt allmänna direktiv om avfall. Detta inkluderade för första gången en övergripande EU-policy om nedskräpning och motverkande av nedskräpning, baserat på principen om ett delat ansvar mellan olika delar av samhället.

EU-kommissionen, EU:s ministerråd och Europaparlamentet måste säkerställa att bestämmelserna i denna policy om nedskräpning i Europa implementeras på ett korrekt sätt. Beroende på det sätt som EU fungerar på, ligger huvudansvaret för detta på de olika EU-ländernas regeringar. Men kommissionen och parlamentet måste vidta åtgärder för att säkerställa att medlemsstaterna uppfyller sina åtaganden. De kan även hjälpa till genom att göra EU-medel för att stödja investeringar och program som förebygger nedskräpning tillgängliga.

Den Europeiska kommissionen har dessutom uttryckligen fått i uppdrag av det allmänna direktivet om avfall att främja informationsutbyte och god praxis mellan berörda aktörer.

EU spelar även en roll på den globala arenan – när det gäller att skapa samförstånd mellan partnerländer och nära grannar såsom länderna i det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och länderna i Medelhavsområdet och Östersjöregionen. Det ska även vara ett föredöme för resten av världen när det handlar om hur nedskräpning ska förebyggas, inklusive effektiva metoder för att förändra beteenden som leder till nedskräpning.

Den Europeiska miljöbyrån och det gemensamma forskningscentret har viktiga roller att spela när det gäller att stödja insamling av information runt om i EU som rör skräp och nedskräpning.

NATIONELLA REGERINGEN

Regeringar måste anslå tonen och gå i spetsen för att göra skapandet av renare miljöer till en prioritering på nationell nivå. Att stoppa nedskräpningen är en grundläggande utgångspunkt.

De nationella regeringarna har ett tydligt juridiskt ansvar att implementera den gemensamma EU-lagstiftningen som de har antagit i samråd med sina partnerländer i EU, med det Europeiska parlamentet och kommissionen.

Sedan 2020 kräver EU-lagstiftningen att regeringarna integrerar strategier för skräp och motverkande av nedskräpning i sina nationella/regionala avfallshanteringsplaner vilka de regelbundet behöver lämna in till den Europeiska kommissionen. Ett stort antal olika regeringsorgan måste vara involverade i utvecklingen och implementeringen av effektiva övergripande strategier och åtgärdsplaner, såsom:

- miljöfrågor
- utbildning och barn
- regional/territoriell förvaltning och lokala myndigheter
- inrikesfrågor/rättssystemet
- konsumentfrågor

Närliggande statliga organ kan också spela en roll:

- miljöorgan (i synnerhet uppgifter/statistik/god praxis)
- institut för avfallshantering

Stora delar av våra länder övervakas, förvaltas och underhålls av särskilda territoriella förvaltningar. Dessa myndigheter ansvarar för allmänna vägar, flygplatser, hamnar, järnvägsstationer och tillhörande infrastruktur, persontrafiken på järnväg, parker, skogar, vattenvägar m.m. De fyller en viktig uppgift vid hanteringen av skräp och det förebyggande arbetet med nedskräpning. Nationella regeringar spelar en viktig roll när det gäller att se till att de mandat som ges till dessa myndigheter gör ansvaret för nedskräpning tydligt och bindande.

KOMMUNEN

Lokala myndigheter står i allmänhet för majoriteten av det territoriella tillsyns- och förvaltningsansvaret. De spelar en viktig roll när det gäller att fastställa, samordna och genomföra strategier för att motverka nedskräpning där vi bor, utbildar oss, arbetar och leker. I likhet med nationella regeringar, kan lokala myndigheter ange tonen. Så kallad "nolltolerans för nedskräpning" är ett bra exempel. Lokala myndigheter spelar även en viktig roll när det gäller att ta hand om den materiella miljön i alla grannskap eftersom välskötta bostadsområden är rena längre än de som är dåligt skötta, slitna eller nedgångna.

Det är först och främst de lokala myndigheterna som tar ledningen vid bedömningen och förståelsen av problem med lokal nedskräpning och med att ta itu med lämpliga lösningar som fungerar i deras sammanhang. Eftersom de lokala myndigheterna befinner sig så nära lokalbefolkningen, via alla tjänster som de tillhandahåller (i synnerhet renhållning och utbildning) är det tydligt att de har en viktig roll att spela för att öka medvetenheten, tillhandahålla information och hjälpa till att förändra beteenden. Men i de fall där det negativa beteendet fortsätter, måste de även fastställa och tillämpa påföljder, såsom avskräckande böter för dem som sprider eller dumpar skräp eller dem som låter okontrollerad nedskräpning förekomma.

Utöver regelbunden renhållning, är det även viktigt att de lokala myndigheterna säkerställer att de områden som de ansvarar för är välskötta i allmänhet, för att främja invånarnas känsla av stolthet över sitt område, för att bidra till att nedskräpning blir socialt oacceptabelt. Detta inkluderar att placera ut/förnya gatumöbler; att reparera/förnya gatubilden (t.ex. väg- och gångbanor); att undvika försummelse; och att främja renare grönområden.

En rad olika lokala/kommunala tjänster är relevanta:

- renhållning och infrastruktur
- vattenrening
- poliskontakt
- utbildningsinstitutioner
- hälsovårdsinrättningar
- idrottsanläggningar
- parker och trädgårdar
- turistattraktioner
- planering

MYNDIGHETER MED ETT SÄRSKILT ANSVAR

Stora delar av våra länder övervakas, förvaltas och underhålls av särskilda territoriella förvaltningar. Exempelvis:

- vägtrafikmyndigheter
- transportmyndigheter (flygplatser, hamnar, tågstationer och tillhörande infrastruktur, passagerartransport-tjänster till sjöss och på järnväg)
- parkförvaltningar
- skogsförvaltare
- myndigheter med ansvar för vattenvägar
- privata hamnägare
- övrigt

Alla dessa myndigheter bär ansvar för anläggningar eller tjänster som används av eller besöks av medborgarna. De spelar oundvikligen en viktig roll när det gäller att ta itu med nedskräpning och vid åtgärder för att förebygga nedskräpning (exempelvis vid vägställen, serviceområden, i tåg och på stationer, i och runt floder, sjöar och kanaler o.s.v.). Detta börjar med en utvärdering och förståelse av problemet med nedskräpning på deras mark/egendom/lokaler och med att utveckla strategier och planer för att hantera det (helst förebyggande i samarbete med organisationer som har kompetens inom förebyggande arbete mot nedskräpning för att ändra detta beteende).

Nationella regeringar spelar en viktig roll när det gäller att se till att de mandat som ges till dessa myndigheter gör ansvaret för nedskräpning tydligt och bindande. På grund av den geografiska närheten (geografisk överlappning är vanlig) mellan specialiserade och lokala myndigheter, kommer det att vara viktigt att etablera nära arbetsrelationer i ansträngningarna mot nedskräpning.

I likhet med lokala myndigheter har dessa specialiserade myndigheter en roll att spela då tonen ska anges gentemot "användarna" och detta inkluderar säkerställandet att deras anläggningar (i de fall där det är lämpligt) ska utrustas ordentligt med den infrastruktur som behövs för att samla in använda föremål och att dessa töms regelbundet; rengörs regelbundet, och, är i allmänhet välskötta, eftersom det har visat sig att det minskar risken för nedskräpning.

POLIS OCH DOMSTOLS- VÄSENDET

Erfarenheten visar att strategier som syftar till att motverka nedskräpning, men som saknar avskräckande åtgärder, leder till misslyckanden. Risken för att åka fast och drabbas av de påföljder som hör ihop med detta måste vara verkligt (eller, vilket är lika viktigt, uppfattas som verkligt). I dag anser tyvärr många människor som lämnar eller dumpar skräp att de kan komma undan med det, och att de inte skulle drabbas av någon verklig bestraffning om de åkte fast.

I många länder är det straffbart att lämna eller dumpa skräp. Sedan sommaren 2020, har EU:s allmänna direktiv om avfall gjort alla EU:s medlemsstater skyldiga att göra nedskräpning straffbart och att tillämpa påföljder. En större ansträngning inom detta skulle löna sig, om det matchas med andra åtgärder som syftar till att ta ett helhetsgrepp för att motverka nedskräpning.

Tillsynsmyndigheter spelar därför en viktig roll vid det övergripande arbetet med förebyggande åtgärder. Dessa inkluderar:

- polismyndigheterna
- lokala myndighetspersoner (inklusive privatiserade verkställande tjänstemän)
- parkvaktare och skogsvårdare
- domstolsväsendet

Omedelbara påföljder har störst effekt och är därför starkt att föredra. Domstolsväsendena runt om i hela Europa har tyvärr en tung arbetsbörda. På grund av denna tunga arbetsbörda, utdelas rättsliga påföljder för nedskräpning ofta långt senare eller uteblir helt.

De allra mest effektiva påföljderna är sådana som utfärdas direkt på plats – i form av kännbara, avskräckande böter – av brottsbekämpande tjänstemän. Det är viktigt att såväl polis som andra verkställande tjänstemän ges denna befogenhet överallt av nationella regeringar samt kommuner och att de använder denna.

PRODUCENTER

I en cirkulär ekonomi är producenterna ansvariga för att minska och/eller optimera resursförbrukningen genom att förebygga och/eller återvinna samt vidta åtgärder för att undvika nedskräpning. I detta producentansvar ingår att utforma produkter och tjänster som minskar risken för nedskräpning, samt att ta ansvar för när produkterna når slutet av sin livscykel då de löper störst risk att bidra till nedskräpning.

Det innebär att informera och utbilda konsumenter till att avyttra de använda föremålen på korrekt sätt och, där lagen så kräver, bidra till kostnaden för en effektiv infrastruktur och effektiva renhållningsaktiviteter. Producenter kan i vanliga fall klassificeras enligt följande:

- **Företag som tillverkar produkter som blir till skräp, såsom:**

- tillverkare av produkter som är avsedda att användas på språng: såsom för livsmedel (snacks, godis, snabbmat); drycker, tobak
- tillverkare av engångsartiklar: såsom tobaksprodukter; tuggummi; produkter för personlig hygien (inkl. näsdukar, våtservetter och hygienartiklar)

- **Företag som säljer/tillhandahåller produkter som blir till skräp, såsom:**

- detaljhandlare: inkl. dagligvaruhandlare, närbutiker, bensinstationer
- snabbmatsverksamheter: restaurang- och kafékedjor samt deras franchisetagare; oberoende försäljningsställen; food truck-företagare

- **Icke-kommersiella organ som säljer/tillhandahåller produkter som blir till skräp, såsom:**

- utbildningsinstitutioner: skolor, högskolor, universitet och andra
- idrottsanläggningar eller arrangörer: lokala idrottsföreningar, större sportarrangörer, sportanläggningschefer
- kulturella inrättningar eller arrangörer: teatrar, konsertsalar, festivalarrangörer

Stora producenter har bättre förutsättningar att engagera sig i förebyggande kampanjer på nationell nivå. Lokala företag kan stödja initiativ för det lokala samhällsengagemanget, arbeta med lokala myndigheter och stödja budskapen från de nationella kampanjerna.

ORGANISATIONER FÖR FÖRE- BYGGANDE AV NEDSKRÄPNING

EU-lagstiftningen (2018 års allmänna direktiv om avfall och 2019 års direktiv om engångsartiklar) kräver nu att producenterna ska betala för kommunikation om förebyggande av nedskräpning, medvetandegörande och utbildningsinsatser, särskilt genom utökade producentansvarsorganisationer (PRO:er). Det är viktigt att regeringarna i hela Europa ser till att denna skyldighet uppfylls i praktiken, ges tillräckliga resurser av producenterna, och att detta organiseras på ett ordentligt sätt.

Regeringarna måste se till att kommunikation, medvetandegörande och utbildning i förebyggande av nedskräpning utvecklas och samordnas av professionella experter som har erfarenhet av beteendeförändring. Sektoriella insatser som inte samordnas och som är produktspecifika, kommer att leda till budskap som inte är enhetliga och förvirra konsumenterna. Varje land (eller område med ett visst mått av självstyre) bör därför ha en särskild organisation för förebyggande av nedskräpning för att leda arbetet med beteendeförändringar, vilket måste vara flexibelt och långsiktigt.

För att vara effektiva, bör de nationella programmen för kommunikation om beteendeförändring vara inriktade på den som skräpar ner och på de sammanhang där nedskräpning förekommer, med ett allmänt program som vid behov kan kompletteras med produktspecifika kampanjer. Program för att förändra beteenden fungerar bäst om de utgör en del av en integrerad strategi och ett program för att motverka nedskräpning.

Den rådande trenden är att låta producenterna betala för infrastruktur för nedskräpning på offentliga platser och tillhörande avfallshanteringstjänster samt för att täcka kostnaderna för att renhålla offentliga platser från nedskräpning. Producenterna har ett egenintresse av att förändra konsumenternas beteende – i samarbete med expertorganisationer som arbetar med förebyggande åtgärder – eftersom mindre skräp innebär lägre kostnader för renhållning.

PRO:er för förpackningar (som ofta blir till skräp) är väletablerade. Regeringarna måste se till att motsvarande organ inrättas för att finansiera deltagande i förebyggande kommunikation av andra föremål som ofta blir till skräp; cigarettfimpar; tuggummi; personlig skyddsutrustning och andra hygienartiklar; reklamblad; med mera.

DE SOM TILLHANDA- HÅLLER LÖSNINGAR

Olika ekonomiska aktörer kan anstränga sig mer för att hjälpa samhället att bli effektivare när det gäller att hantera skräp eller underlätta ett skräpfritt liv. De bör samarbeta med andra aktörer för att främja en snabb förbättring av resultatet.

I många länder behöver avfallshanterings- och renhållningsföretagen samt såväl offentlig som privat sektor, investera i en bättre infrastruktur och bättre system, såväl för tömning av papperskorgar på offentliga platser som för att avlägsna skräp när det finns. Detta behöver göras i samarbete med lokala myndigheter och med producentansvarsorganisationer specialiserade på arbete mot nedskräpning (för produkter som omfattas av EU:s direktiv om engångsartiklar) som nu kommer att vara skyldiga att bidra till att täcka kostnaderna för infrastruktur och tillhörande renhållningstjänster.

Det finns utrymme för innovation – oavsett om det gäller tillverkare av insamlingsinfrastruktur eller en mer utbredd användning av system för återanvändning vid servering av mat och dryck för konsumtion på språng (vilket skulle bidra till att minska antalet engångsförpackningar som utgör den största delen av nedskräpningen, genom att uppmuntra till återanvändning i stället för avyttrande).

Det kommer alltid att finnas utrymme för forskning- och utvecklingsorgan att erbjuda nya lösningar.

GRUPPER I CIVILSAMHÄLLET

Grupper i civilsamhället spelar en viktig roll när det gäller att hjälpa till att engagera samhällen i att främja invånarnas känsla av stolthet över skräpfria, säkra områden och vikten av att förebygga nedskräpning.

Detta inkluderar exempelvis:

- Skolor, högskolor, universitet och andra utbildningsinstitutioner
- Ungdomsorganisationer
- Lokala idrottsföreningar
- Miljöorganisationer
- Föreningar

I många länder samarbetar olika grupper i det civila samhället redan med lokalbefolkningen för att främja ett budskap om förebyggande av nedskräpning eller för att delta i nedskräpningsrelaterade aktiviteter, t.ex. frivilliga skräpplockarprojekt, som i sig själva spelar en viktig roll för att öka medvetenheten. Denna typ av uppsökande verksamhet skulle kunna utökas avsevärt.

För att få bästa möjliga effekt är det viktigt att ha en mekanism för att samordna uppsökande verksamhet, för att se till att budskapen är samstämmiga och för att ge materiellt stöd – en roll som skulle kunna spelas av särskilda nationella (eller territoriella) organisationer för förebyggande av nedskräpning, vilka samarbetar med lokala myndigheter eller andra särskilda förvaltningsmyndigheter.

MEDBORGARE

De allra flesta människor kastar inte skräp och förstår vilken skada det orsakar. Det är en relativt liten minoritet som bär ansvar för problemet. Det finns många anledningar till att människor skräpar ner, exempelvis brist på lämplig utbildning, otillräcklig medvetenhet eller liten eller ingen social kontroll.

Lokala myndigheter och producenter spelar en central roll i kampen mot nedskräpning, men det viktigaste ansvaret ligger hos varje enskild medborgare, som måste se till att aldrig avsiktligt, av slarv eller misstag skräpa ned.

Alla delar av samhället (företag, lokala myndigheter, skolor etc.) har en roll att spela i det delade ansvaret för att förebygga nedskräpning. Men varje individ måste också göra rätt genom att:

- ta med använda föremål hem eller till arbetsplatsen, klubben, skolan etc., så att de kan läggas i återvinningsflödena; eller,
- lägga använda föremål i de avsedda papperskorgarna i det offentliga rummet.

Dessutom kan varje enskild person i sin egen omgivning klargöra att nedskräpning är oacceptabelt och inte kommer att tolereras på grund av de miljömässiga, sociala och ekonomiska skador som det orsakar. Det finns många sammanhang där medborgarna kan föregå med gott exempel, såsom:

- föräldrar och familjemedlemmar gentemot andra familjemedlemmar
- ungdomar gentemot sina vänner, föräldrar och familjemedlemmar
- lärare och andra ledare i samhället i förhållande till de ungdomar som de ansvarar för
- kändisar och opinionsbildare gentemot sina fans eller följare
- företagsledare i hur de styr sin affärsverksamhet och engagerar sin personal
- politiker för hela befolkningen

www.cleaneuropenetwork.eu

